

Ringmärkningsverksamheten vid Hammarö fågelstation 2001

Björn Ehrenroth

Hammarö fågelstation (59.15 N/13.31 S) var 2001 bemannad med ringmärkare 139 dagar, därav 127 dagar med fångst minst 4 timmar per dag. På grund av olämpligt väder ställdes fångsten in 3 dagar under sensommaren-hösten (12/7, 28/8, 9/9). Vårmärkning genomfördes sammanlagt 24 dagar perioden 12/4-31/5, med tyngdpunkt på slutet av april och början av maj.

Sommar- och höstmärkningen inleddes redan kvällen 6/7. För juli finns 18 dagar bokförda. I augusti uppstod problem med bemanningen och 12 dagar föll bort. Resten av hösten var väl täckt fram t o m

9/11, med endast två obemannade dagar (31/10, 3/11). Inga märkningar utfördes i januari-februari, medan sporadisk fångst skedde i mars (4 d), juni (4 d) och december (1 d).

Totalt märktes 9 027 fåglar av 67 arter. Av de märkta fåglarna var 30,0% kungsfåglar och 11,3% mesar. För att upprepa en gammal, sliten fras – inte heller detta år noterades någon ny märkart. Summan märkta arter är således fortfarande 148.

Dagsfångster med minst 100 märkta fåglar registrerades 28 dagar, därav 3 dagar med över 200 ex och 4 dagar med över

Tabell 1. Fördelning av bemanningsdagar för märkning, nättimmar (avrundat till närmaste 10-tal) samt ringmärkta fåglar under olika månader 2001 vid Hammarö fågelstation.

Number of ringing days, net hours and birds ringed in different months in 2001 at Hammarö Bird Observatory.

Månad	Jan.- April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.- Dec.	Totalt
Antal dagar	15	13	4	18	19	30	30	10	139
Antal nättim	410	920	230	980	2020	3980	5650	770	14960
Antal fåglar	387	383	25	632	1338	3371	2744	147	9027

300 ex. Den kvantitativt bästa märkdagen var 5/10 med 397 fåglar. Som framgår av tabell 1 var september den bästa märkmånaden.

Sammanlagt 17 arter märktes i antal överstigande 100 ex: kungsfågel (2705), lövsångare (1264), rödhake (782), grön-siska (531), stjärtmes (423), gårdsmyg (406), blåmes (323), trädkryp (277), bofink (241), talgoxe (214), svartvit flugsnappare (140), gråsiska (136), svarthätta (133), järnsparv (118), ärtsångare (117), trädgårdssångare (112) och domherre (107).

Följande personer arbetade som ringmärkare enstaka - många dagar: Björn Ehrenroth, Micael Fasth, Per Gustafsson, Karl Hammar, Roger Jonasson, Magnus Köpman, Sven Larsson, Dan Mangsbo, Berne Martinsson, Anders Melin, Bimbi Ollberg, Jan Rees och Lars Schütt. Som assistenter har följande personer medverkat: Job Aben, Per Ax, Carola Benson, Björn Bergenholtz, Ulrika Furedal, Anders Helseth, Birgitta Landgren och Anders Olovsson. Carola kom från Berlin i slutet av augusti och stannade, med ett kortare avbrott, fram till 20 oktober. Hon gjorde en betydelsefull insats i en tid, då det blivit allt svårare att rekrytera assistenter till stationen. Även flera av märkarna har ibland hoppat in som assistenter. Ytterligare KOF-medlemmar har deltagit i arbetena. Samtliga tackas för goda insatser.

Guidning och övrig information

Under våren guidades endast 45 personer (3 grupper), vilket är anmärkningsvärt få. Den osäkra bemanningssituationen i maj,

med många inställda dagar, bidrog till svårigheterna att kunna utlova guidning.

Sammanlagt cirka 525 personer (32 grupper) guidades perioden 13/8-23/10. Fågelstationens Dag besöktes av 650 personer. Den dagen var det högt tempo i märkarbetet, när 350 fåglar av 22 arter försågs med ringar - årets näst bästa fångstdag!

Totalt informerades cirka 1 220 personer vid organiserade visningar, en minskning jämfört med föregående år. Medelantalet guidade personer de 12 åren 1989 - 2000 är cirka 2 130/år.

Stationens arbete har i sedvanlig ordning uppmärksammas i regionala media.

Fångstmetoder och märkplatser

Första halvåret fick fångstrutiner justeras kraftigt på grund av det extremt höga vattenståndet i Vänern. Vid spångenområdet var det omöjligt att använda nät för fågelfångst, fisknät hade passat bättre. Fångsten under våren skedde därför enbart vid de fasta nätplatserna i södra Fyrholmens strandskogar.

Vänerns översvämning kulminerade i mitten av januari med rekordnivån 45,67 m ö h. Denna nivå är 82 cm högre än högsta tillåtna dämningsskänken! Inte sedan 1910 (45,76) har en så hög vattennivå uppmätts för sjön. Senare under vintern och våren sjönk nivån mycket sakta. I början av april hade vattenytan sjunkit en halvmeter. Först i början av juli hade Vänern sjunkit så pass mycket, att det var möjligt att börja använda en del nät vid spången. Den särskilda vassnätplatsen kunde inte användas under hösten heller, vilket inverkar negativt på

fångsten av bland annat rörsångare och sävsparvar.

Vårmärkningen

Satsningen på södra Fyrholmen, i kombination med sträckobservationer, och märkstart redan i mitten av april gav bättre resultat än väntat. En tidigare uppfattning, att april är en dålig månad för fångst, får härmed revideras. Elva dagar 12-30/4 gav i genomsnitt 27 fåglar per dag, vilket är klart bättre än flera års resultat i maj.

Den 5 maj översvämmades skogs-kanten vid fyren av rastande flyttfåglar. Märkaren, som var ensam, kunde märka 157 fåglar av 16 arter. Om fler personer varit på plats och hjälpt till hade troligen omkring 300 fåglar märkts. Sådana ansamlingar av flyttfåglar på våren får anses som mycket ovanliga vid lokalen. Övriga 11 fångstdagar vid Fyrholmen gav tämligen magert resultat. En fångstdag vid stationens matningsplats (19/5) gav 44 fåglar – huvudsakligen grönfinkar och grönsiskor.

Under sammanlagt 24 dagars fångst t o m 31/5 märktes 681 fåglar av 32 arter. Detta ger en medelfångst på 28,4 fåglar per dag, ett efter omständigheterna bra resultat.

De vanligaste arterna i näten var: grönsiska (201), lövsångare (113), bofink (103), bergfink (48) och grönfink (42). För årstiden ovanliga arter var spillkråka (1) och sidensvans (3).

Höstmärkningen

De många fångstdagarna i juli gav ett hyggligt resultat, med i genomsnitt 35 märkta fåglar per dag. Även tidigare år har det visat sig, att särskilt andra hälften av juli varit en bra period, med god om-sättning på besökande småfåglar. Hög-

tryckslägen med svaga vindar har gett extra gynnsamma förhållanden.

Trots personalbrist med 12 inställda dagar i augusti var fångsten denna månad förhållandevis god. Medelfångsten per dag blev 74,4 fåglar, vilket var betydligt bättre än de båda föregående åren, med ett genomsnitt på drygt 50 fåglar per dag.

September var den kvantitativt bästa månaden, med ett genomsnitt på cirka 112 märkta fåglar per dag.

Flera arter fångades i förhållandevis stort antal. För gärdsmygen noterades åter ett nytt årsrekord (406), med 11/9 som bästa dag (39 märkta). Även för rödhake antecknades en hög höstsumma (762). Fångsten av rödstjärt har tidigare beskrivits. För perioden 1972-1993 var medelfångsten 80 ex/höst, med rätt stora variationer mellan åren. Senare ökade fångsten något och medelvärdet för perioden 1994-2001 blev cirka 103 ex/höst. De båda toppåren 1994 och 1995 gav 150 respektive 194 märkta fåglar. Resultatet denna höst hamnade på 80 rödstjärter.

Åter igen rastade stora mängder kungsfåglar vid udden. De flesta märktes perioden 5/9-14/10 och mediandatum för passagen var 28/9. Tre goda fångstdagar inträffade i oktober – 5/10 (222), 6/10 (219) och 12/10 (244).

Ovanligare märkarter utöver vissa invasionsarter var: gök (1), göktyta (6), blåhake (5), höksångare (2), mindre flugsnappare (2), nötkråka (1) och rosenfink (2).

Invasionsfåglar

Ugglor var även denna höst i stort sett frånvarande vid udden. Endast sparvuggla

noterades 5 dagar perioden 25/9-19/10 och en av dessa märktes.

Två hackspettarter uppträdde i ovanligt stort antal, nämligen gråspett och större hackspett. Den första gråspetten dök upp 22/9 och den sista för säsongen bokfördes 24/11. Totalt observerades gråspett 27 dagar, att jämföra med 21 dagar vid förra invasionen 1999. Tolv gråspettar kunde märkas, samtliga i oktober (5-29/10). Bästa dagen var 14/10 då 4 ex märktes. Den enda fågeln som återfångades senare var den först märkta, som åter hamnade i ett nät 10/10, 16/10 och 17/10. De tolv gråspettarna fångades under varierande tider på dagen - 4 ex före klockan 12 och 8 ex under eftermiddagstid, de två senaste fåglarna klockan 17. Detta visar åter på nyttan med att under senhösten ha näten uthängda hela dagen (jämför med exempelvis stjärtmes!).

Större hackspettarna fångades under hela hösten och summan 71 märkta är en rekordnotering. Fångsten under dagen varierade mycket, med aningen fler tagna efter klockan 12. Fångsten var ganska jämnt fördelad på olika timmar perioden 08-14 (86% av spettarna). En av fåglarna, märkt 2/9, återfanns död 2/11 samma år vid Zudar, Rostock, Tyskland.

Spillkråka visade sig i normal omfattning. Mindre hackspett noterades 12 dagar 25/7-13/11 och 4 ex kunde märkas. Tretåig hackspett visade sig 7 dagar 21/9-19/10. Det var enstaka eller två-tre individer som rastade eller gjorde sträckförsök.

Första sidensvansfloeken sågs 5/10 och därefter uppträdde arten i måttligt antal fram till 10/11. De bästa dagarna var 11/10 och 13/10 med omkring 100 sträckande vardera dagen.

Stjärtmesen var den enda mesarten som visade invasionstendenser. De första märktes 29/9 och efter en försiktig inledning ökade inflödet 13/10. Från och med den dagen fångades stjärtmesar nästan dagligen fram till och med 7/11. Mediantatum för passagen var 25/10. De två bästa fångstdagarna var 27/10 och 29/10 med 42 respektive 43 märkta individer. Blåmesen hade en svag flyttnings-säsong - bästa fångstdagen var 5/10 med 38 märkta fåglar. För barrskogsarterna talltita och svartmes var det nästan bottennoteringar.

Nötväckor märktes i ungefär normalt antal, med som vanligt flest fångade i september (22 ex). Trädkrypare besökte udden i ovanligt stort antal och årssumman 277 fåglar, därav 273 på hösten, är nytt årsrekord. Flyttningen pågick under en längre tid, från slutet av augusti till omkring 20/10, med enstaka fåglar fångade fram till början av november. Bästa fångstdagen var 5/10 med 20 märkta fåglar.

Nötskrikor passerade udden i jämförelsevis litet antal. Bästa dagen var 26/9 med 36 noterade fåglar. Nötkråkor uppvisade viss vandringsoro och arten antecknades 9 dagar 19/8-11/10. Nio individer gjorde sträckförsök 25/8, två fåglar sågs sträcka mot söder 12/9 och övriga dagar observerades en eller två nötkråkor.

Redan i början och mitten av augusti gjorde flockar med 25-35 gråsiskor sträckförsök. Senare under hösten sträckte flera tusen individer förbi udden. En majoritet av fåglarna passerade från omkring 20/9 och en månad framåt. Av 125 märkta fåglar under hösten tillhörde 60% rasen *cabaret*.

